

ชนิดและลักษณะของอนุพากย์

อนุพากย์ใดแก่ประโยคสามัญที่ลดฐานะ^๑ ลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ ประโยคใหญ่ในที่นี้หมายถึงประโยคซับซ้อน (a complex sentence) และประโยคผสม (a compound sentence) ที่ประกอบด้วยอนุพากย์ ๒ อนุพากย์เท่านั้น^๒

ประโยคสามัญที่ประกอบกันเข้าเป็นประโยคซับซ้อนในวิทยานิพนธ์นี้ถือว่าประโยคนั้นลดฐานะลงเป็นอนุพากย์และอาจจะทำหน้าที่เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

- ก. หน่วยประโยค เช่น หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง

กล่าวกันว่า ลดฐานะ แปลมาจากคำว่า downgrading ในวิทยานิพนธ์ Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai หน้า ๑๖ ซึ่งอ้างถึงหนังสือชื่อ Introduction to Linguistic Structures ของ Archibald A. Hill หน้า ๓๕๗ ว่า "Downgrading consists in a reduction of status, for instance, from that of independent sentence to that of a sentence element within a larger sentence. Thus, the following subject-predicator-complement sentence is complete and independent: The man came to dinner # It can be downgraded to a status of a single sentence element by the addition of 'who' and placement in a larger construction:

The man who came to dinner / broke his leg #

The construction is now serving merely as the subject and no longer as an independent sentence..."และในวิทยานิพนธ์ดังกล่าวได้เพิ่มเติมว่า "It is to be added that in the present study a downgraded sentence is a sentence functioning either as a sentence constituent, or as a noun phrase constituent i.e. a Determinative."

๒ วจินันต์ ฉันทะวิบูลย์ , แหล่งเกี่ยวกับข้างต้น , ได้กล่าวถึงประโยคซับซ้อนไว้ว่า "A complex sentence is a sentence one or more of whose constituent is in itself a downgraded sentence" และได้กล่าวถึงประโยคผสมไว้ว่า "A compound sentence is one which consists of two or more simple sentences, or, one which consists of a simple and a complex or a simple and a compound linked in each case by a member of a class of words referred to as sentence linkers "

ข. ส่วนหนึ่งของหน่วยประโยค เช่น เป็นส่วนขยายในหน่วยประธาน หรือเป็นส่วนขยายในหน่วยกริยากรรม เป็นต้น

ค. ทั้งหน่วยประโยคและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคในเวลาเดียวกัน

ส่วนประโยคสามัญที่ประกอบกันเข้าเป็นประโยคผสมในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ถือว่าประโยคนั้นลดฐานะลง เป็นอนุพากย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ เช่นเดียวกัน

๒.๑ ชนิดของอนุพากย์

อนุพากย์อาจแบ่งตามหน้าที่ออกได้เป็น ๔ ชนิด คือ อนุพากย์นาม อนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์วิเศษณ์ และอนุพากย์หลัก^๑

๒.๑.๑ อนุพากย์นาม ได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่อย่างเดียวกับนามวลี คืออาจจะทำหน้าที่เป็น

๑. หน่วยประโยคประเภทนาม ๓ ชนิด คือ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และหน่วยกรรมรอง

๒. ส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษ

ตัวอย่าง ๒.๑.๑.๑ (ก) อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน (S) ของประโยคใหญ่ ตัวอย่าง

$S \quad V \quad O$ ใครวิ่งชนะ/ จะได้ รางวัล
 เราอาจจะหานามวลีมาแทนที่อนุพากย์นามได้ เช่น

เขา จะได้ รางวัล

๒.๑.๑.๑ (ข) อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง (O) ของประโยคใหญ่ ตัวอย่าง

$S \quad V \quad O$ ฉัน ไปฟัง / เขาวิจารณ์หนังสือ ไทย
 เราอาจจะหานามวลีมาแทนที่อนุพากย์นามได้ เช่น

ฉัน ไปฟัง เขา

^๑พระยาอุปทิศศิลปสาร, แหล่งเดียวกับข้างต้น, เรียกว่า นามานุประโยค คุณานุประโยค วิเศษณานุประโยค และมุขยประโยค

^๒กฎที่ ๑ หน้า ๑๕   นามวลีที่นำมาแทนที่อนุพากย์นามในตัวอย่าง มีส่วนประกอบง่ายที่สุด คือ ประกอบด้วยคำนามคำเดียวหรือคำสรรพนามคำเดียว

๒.๑.๑.๑(ค) อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง (I) ของประโยคใหญ่ ตัวอย่าง

S V_{tt} O I ครู จะแจก รางวัล / นักเรียนเรียนดี

เราอาจจะหานามวลีมาแทนที่ได้ เช่น

ครู จะแจก รางวัล นักเรียน

๒.๑.๑.๒ อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยนามพิเศษ ตัวอย่าง

N หมวกใบใหญ่สีขาวของใคร/ที่อยู่ในตู้กระจก

เราอาจจะหานามวลีมาแทนที่ได้ เช่น

หมวกที่อยู่ในตู้กระจก

๒.๑.๒ อนุพากย์คุณศัพท์ ได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่อย่างเดียวกับหน่วยขยายหน่วยหลักได้ คือ อาจจะทำหน้าที่เป็น

๑. ส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทนาม ๔ ชนิด คือ เป็นส่วนขยายในหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามพิเศษ

๒. ส่วนหนึ่งของหน่วยวลี คือ เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยนามวลีชนิดหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่ และหน่วยวลีเสริมบอกเวลา หรือเป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยาวลีชนิดหน่วยขยายบอกสถานที่ และหน่วยขยายบอกเวลา ตัวอย่าง

๒.๑.๒.๑(ก) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยประธาน ตัวอย่าง

/S/ V_i /เด็กที่กำลังเล่นที่สนาม/ น่ารักมาก

เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

เด็กคนนี้ น่ารักมาก

๒.๑.๒.๑(ข) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมตรง ตัวอย่าง

S V_t /O/ ฉันท ชอบ /ผู้หญิงที่มาหาคุณเมื่อวานนี้/

เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

ฉันท ชอบ ผู้หญิงคนนั้น

* หมายเหตุ ๑ หน้า ๑๐-๑๒

หน่วยขยายหน่วยหลักที่นำมาแทนที่อนุพากย์คุณศัพท์ในตัวอย่างมีส่วนประกอบที่ไม่ซับซ้อน คือ ประกอบด้วยคำคำเดียวหรือ ๒ คำ เท่านั้น

๒.๑.๒.๑(ก) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกรรมรอง

ตัวอย่าง S V_{tt} O/I/ ครู กำลัง แจก รางวัล / นักเรียนที่ เรียนดี /
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

ครู กำลัง แจก รางวัล นักเรียน เหล่านั้น

๒.๑.๒.๑(ข) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยนามพิเศษ

ตัวอย่าง N เลือของ เธอ/ ที่อยู่ในตู้ฉัน
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

เลือของ เธอ ตัวไหน

๒.๑.๒.๒(ก) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกสถานที่

ตัวอย่าง S V_i หนังสือ/ ที่ห้องสมุดที่เพิ่งเปิดใหม่ / มีไม่มาก
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

หนังสือที่ห้องสมุด ใหม่ มีไม่มาก

๒.๑.๒.๒(ข) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยวลีเสริมบอกเวลา

ตัวอย่าง S V_i อากาศ/ วันที่สุคาไปนอก / ไม่ดีเลย
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

อากาศ วันนั้น ไม่ดีเลย

๒.๑.๒.๒(ค) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยขยายบอกสถานที่

ตัวอย่าง S V_i หนังสือ อยู่/บนโต๊ะที่อยู่ในห้อง /
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

หนังสือ อยู่บนโต๊ะนั้น

๒.๑.๒.๒(ง) อนุพากย์คุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยขยายบอกเวลา

ตัวอย่าง S V_i เขา มา/ เมื่อคืนที่คุณไปคุณหญิง /
เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยหลักมาแทนที่ได้ เช่น

เขา มา เมื่อคืนนี้

๒.๑.๓ อนุพากย์วิเศษณ์ ได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่ เช่นเดียวกับหน่วยขยายหน่วยแก่นได้ คือ อาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา ๓ ชนิด ได้แก่ เป็นส่วนขยายในหน่วยกริยาอกรรม หน่วยกริยาสกรรม และหน่วยกริยาทวิกรรม ตัวอย่าง

๒.๑.๓.๑ อนุพากย์วิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยาอกรรม ตัวอย่าง

S /V₁/   เขา /ออกไปข้างนอกตอนที่คุณกำลังอาบน้ำ/

เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแก่นมาแทนที่ได้ เช่น

เขา   ออกไปข้างนอกเมื่อไร

๒.๑.๓.๒ อนุพากย์วิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยาสกรรม ตัวอย่าง

S /V_t(O)/   แดง /ต้องไป- (โรงพยาบาล) -เพราะเขาไม่สบาย/

เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแก่นมาแทนที่ได้ เช่น

แดง   ต้องไป- (โรงพยาบาล) -ทำไม

๒.๑.๓.๓ อนุพากย์วิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนขยายในหน่วยกริยาทวิกรรม ตัวอย่าง

S /V_{tt}(O I)/   คุณพ่อ / ให้- (หนังสือเล่มนี้   ฉัน) -ตั้งแต่ฉันอายุ ๗ ขวบ/

เราอาจจะหาหน่วยขยายหน่วยแก่นมาแทนที่ได้ เช่น

คุณพ่อ   ให้- (หนังสือเล่มนี้   ฉัน) -ตั้ง ๑๐ ปีแล้ว

หน่วยขยายหน่วยแก่นที่นำมาแทนที่อนุพากย์วิเศษณ์ในตัวอย่างข้างต้นประกอบด้วยคำกริยาวิเศษณ์คำเดียวหรือหน่วยขยายหน่วยแก่นที่มีส่วนประกอบไม่ซับซ้อนมากนัก หน่วยขยายหน่วยแก่นอาจจะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยอาศัยความหมาย^๒และตำแหน่งเป็นหลัก ดังนี้คือ

^๑ดูบทที่ ๑ หน้า ๑๓ - ๑๔

^๒cf. W. Nelson Francis, The Structure of American English, (The Ronald Press Company, New York:1954) หน้า ๒๘๗ กล่าวว่า "Four adverbs there, then, thus and so, and the adverb phrases this way and that way frequently act as adverb-substitutes. That is, they appear in place of an adverb already expressed in the immediate linguistic context ..... These groups of adverbs are based on meaning rather than on form."

หน่วยขยายหน่วยแกนที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเวลา เช่น ตอนนั้น เมื่อไร หน่วยขยายชนิดนี้ จะปรากฏต้นประโยคหรือหลังหน่วยแกนก็ได้ ตัวอย่าง

เขาจะมาเมื่อไร

เมื่อไร เขาจะมา

หน่วยขยายหน่วยแกนที่ให้ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ เช่น ตรงนั้น ที่ไหน หน่วยขยายชนิดนี้ จะปรากฏต้นประโยคหรือหลังหน่วยแกนก็ได้ ตัวอย่าง

คนกำลังดูอะไรอยู่ตรงนั้น

ตรงนั้นคนกำลังดูอะไรอยู่

หน่วยขยายหน่วยแกนที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเหตุหรือความมุ่งหมาย เช่น ทำไม หน่วยขยาย ชนิดนี้จะปรากฏต้นประโยคหรือหลังหน่วยแกนก็ได้ ตัวอย่าง

แดงไปโรงพยาบาลทำไม

ทำไมแดงไปโรงพยาบาล

หน่วยขยายหน่วยแกนที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการประมาณ เช่น มาก แค่ไหน หน่วยขยายชนิด นี้จะปรากฏหลังหน่วยแกนเสมอ ตัวอย่าง

เขาสูงแค่ไหน

ฉันชอบผลไม้ไม่มาก

หน่วยขยายหน่วยแกนที่ให้ความหมายเกี่ยวกับลักษณะ เช่น อย่างไร (ในภาษาพูดมักจะออกเสียงว่า ย้ง-ไง) หน่วยขยายชนิดนี้จะปรากฏหลังหน่วยแกนเท่านั้น ตัวอย่าง

เธอทำเลขได้อย่างไร

๒.๑.๘ อนุพากย์หลัก ใต้แก่นอนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่เป็น

๑. ส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภทกริยา คือ เป็นเพียงส่วนหลักในหน่วยกริยาอกรรม ตัวอย่าง $/v_1/$ ϕ // จิตใจที่คุมคามงานวันเกิดฉันได้

๒. หน่วยประโยคประเภทกริยา ชนิดหน่วยกริยาอกรรม ตัวอย่าง $s \ v_1$ การที่เธอแสดงกริยาเช่นนี้/ ไม่ก็เลย

๓. หน่วยประโยคมากกว่า ๑ หน่วย ตัวอย่าง

$s \ v_t \ o$ ฉัน ไม่ชอบ / คนขับรถเร็วมาก ๆ ในตัวอย่าง นี้ อนุพากย์หลักทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยประธานและหน่วยกริยาสกรรมในเวลาเดียวกัน

๔. ทั้งหน่วยประโยคและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคในเวลาเดียวกัน ตัวอย่าง

$/s/ \ v_1$ / เด็กที่กำลังเล่นตุ๊กตา / น่ารักมาก

ในตัวอย่างนี้อนุพากย์หลักทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยกริยากรรมและส่วนหลักในหน่วยประธานในเวลาเดียวกัน
อนุพากย์หลักนี้ เราไม้อาจจะทานามวลีหรือหน่วยขยายมาแทนที่ได้ สิ่งที่จะแทนที่อนุพากย์หลักได้
จะต้องมีฐานะทางไวยากรณ์เท่าเทียมกัน ฉะนั้น สิ่งที่จะแทนที่อนุพากย์หลักได้ก็คืออนุพากย์หลักนั่นเอง

๒.๒ ลักษณะของอนุพากย์

อนุพากย์ทั้ง ๔ ชนิดที่กล่าวไว้ในข้อ ๒.๑ นั้น อาจจะมีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องของคำเชื่อม
และโครงสร้าง คือ อนุพากย์บางอนุพากย์จะมีคำเชื่อมอยู่ด้วย แต่บางอนุพากย์จะไม่มี คำเชื่อมอนุพากย์
นั้นอาจจะปรากฏในตำแหน่งต่างกัน และอาจจะมีส่วนประกอบและหน้าที่ต่างกันด้วย อนุพากย์แต่ละชนิดอาจจะ
มีโครงสร้างเหมือนหรือต่างกัน และโครงสร้างของอนุพากย์อาจจะ เป็นแบบของประโยคเริ่มหรือเป็นแบบของ
ประโยคไม่เริ่มโดย เฉพาะ ก็ได้

๒.๒.๑ อนุพากย์อาจจะมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันในเรื่องของคำเชื่อม

อนุพากย์บางชนิดอาจจะมีคำเชื่อมหรือไม่มีคำเชื่อมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น อนุพากย์นาม
อนุพากย์คุณศัพท์ และอนุพากย์หลัก ส่วนอนุพากย์ที่จะต้องมีการเชื่อมอยู่ด้วยเสมอ ได้แก่ อนุพากย์วิเศษณ์

๑. อนุพากย์ชนิดที่ไม่มีคำเชื่อม ได้แก่ อนุพากย์นาม อนุพากย์คุณศัพท์ และอนุพากย์หลัก

- อนุพากย์นาม   ฉันไม่ชอบ/คนไม่ทำงาน
- อนุพากย์คุณศัพท์   ฉันไม่เชื่อข่าว/เครื่องบินตกที่เชียงใหม่
- อนุพากย์หลัก   เขาหัว/แต่เขาไม่กินอะไรเลย

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

James Sledd, A Short Introduction to English Grammar.

(Chicago: Scott, Foresmen and Co., 1959), p. 276

๒. อนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อม ได้แก่ อนุพากย์นาม อนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์วิเศษณ์ และอนุพากย์หลัก ตัวอย่าง

อนุพากย์นาม	แดงบอกฉัน/ว่า <u>เขาจะมาที่นั่น</u>
อนุพากย์คุณศัพท์	เขาชอบทำงาน/ <u>ซึ่ง</u> ต้อง <u>ทำ</u> ความ <u>ประณีต</u>
อนุพากย์วิเศษณ์	ตอนที่ <u>เธอ</u> เป็น <u>นัก</u> เรียน/ <u>เธอ</u> ชอบ <u>มาก</u> <u>เหลือ</u> เกิน
อนุพากย์หลัก	เขา <u>หิว</u> /แต่ <u>เขา</u> ไม่ <u>กิน</u> อะไร <u>เลย</u>

อนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อมนั้น คำเชื่อมอนุพากย์อาจจะปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ กันในประโยคใหญ่ คือ อาจจะปรากฏอยู่ภายในประโยคใหญ่ เช่น แแดงมาที่นั่นแต่เขากลับไปแล้ว หรืออาจจะปรากฏอยู่ที่ประโยคใหญ่ เช่น ก่อนที่คุณจะออกไป คุณนึกตาต่างด้วยนะ ในการกำหนดตำแหน่งของคำเชื่อมอนุพากย์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้กำหนดตำแหน่งของคำเชื่อมที่ปรากฏในแต่ละอนุพากย์เป็นสำคัญ มิได้กำหนดตามตำแหน่งที่ปรากฏในประโยคใหญ่ คำเชื่อมอนุพากย์อาจจะประกอบด้วยคำเชื่อมคำเดียวหรือหลายคำ คำเชื่อมบางคำทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์เท่านั้น แต่บางคำอาจจะทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์ด้วยและทำหน้าที่เป็นหน่วยอนุพากย์ประเภทนามหน่วยโคหน่วยหนึ่งอีกด้วย

๓. ตำแหน่งของคำเชื่อมอนุพากย์ คำเชื่อมอนุพากย์บางคำอาจจะอยู่ต้นอนุพากย์ บางคำอาจจะอยู่หลังบทประธานของอนุพากย์ บางคำอาจจะขนานบทรประธานของอนุพากย์อยู่ คำเชื่อมจึงอาจแบ่งตามตำแหน่งออกได้เป็น ๓ ชนิด คือ คำเชื่อมต้น คำเชื่อมใน และคำเชื่อมขนาน

๑. คำเชื่อมต้น ได้แก่คำเชื่อมที่มีตำแหน่งอยู่ต้นอนุพากย์เสมอ ไม่ว่าจะอนุพากย์นั้นจะมีบทประธานปรากฏอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่าง

อนุพากย์ที่มีบทประธานอยู่ด้วย	เช่น	ดอกไม้ <u>ที่</u> คุณ <u>ซื้อ</u> มา <u>วันนี้</u> / <u>เหียว</u> แล้ว ฉัน <u>ไม่</u> ชอบ <u>เขา</u> / <u>เพราะ</u> <u>เขา</u> ชอบ <u>ถูก</u> คนอื่น <u>เขา</u> บอก <u>ฉัน</u> / <u>ว่า</u> <u>เขา</u> ไม่ <u>ได้</u> รับ <u>จดหมาย</u> ฉัน <u>ชอบ</u> เด็ก <u>คน</u> นี้/ <u>แต่</u> ฉัน <u>ไม่</u> ชอบ <u>พี่</u> สาว <u>เขา</u>
อนุพากย์ที่ไม่มีบทประธานอยู่ด้วย	เช่น	แดง <u>ไม่</u> ไป <u>โรง</u> เรียน/ <u>เพราะ</u> <u>ไม่</u> สบาย ฉัน <u>เคย</u> อ่าน <u>เรื่อง</u> เมือง <u>อุทอง</u> / <u>แต่</u> <u>ไม่</u> เคย <u>ไป</u> ที่ <u>นั้น</u> <u>เลย</u>

อนุพากย์ที่มีคำเชื่อมที่ปรากฏในข้อ ๒ จะไม่ขีดเส้นใต้คำเชื่อม ยกเว้นคำเชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์ เพราะคำเชื่อมนั้นทำหน้าที่เป็นหน่วยอนุพากย์ประเภทนามด้วย (ดูหน้า ๒๗)

๒. คำเชื่อมใน ไ้แก่คำเชื่อมที่ปกติจะมีตำแหน่งอยู่หลังประธานของอนุพจน์
 แต่ในกรณีที่อนุพจน์ไม่มีประธานปรากฏอยู่ด้วย คำเชื่อมนี้จะอยู่ต้นอนุพจน์ได้ ตัวอย่าง
 อนุพจน์ที่มีประธานอยู่ด้วย เช่น แดงไม่สบาย/ เขา เลย ไม่มาโรงเรียน
 อากาศเย็นมาก/ ฉัน ก็ เลย ต้อง ใส่เสื้อหนาว
 อนุพจน์ที่ไม่มีประธานอยู่ด้วย เช่น
 แดงไม่สบาย/ เลย ไม่มาโรงเรียนวันนี้
 ฉันไม่ชอบเขา/ ก็ เลย ไม่ให้ขนมเขา

๓. คำเชื่อมชานา ไ้แก่คำเชื่อมที่ปกติจะชานาบทประธานของอนุพจน์ แต่ในกรณี
 ที่อนุพจน์ไม่มีประธานปรากฏอยู่ด้วย คำเชื่อมชานาจะอยู่ต้นอนุพจน์ได้ ตัวอย่าง
 อนุพจน์ที่มีประธานอยู่ด้วย เช่น เขาไม่สบาย/ แต่ เขาก็ ยัง มาโรงเรียน
 ฉันจะไปดูหนัง/ แล้ว ฉัน ก็ จะ ไปหาเพื่อน
 อนุพจน์ที่ไม่มีประธานอยู่ด้วย เช่น
 เขาไม่สบาย/ แต่ ก็ ยัง มาโรงเรียน
 ฉันจะไปดูหนัง/ แล้ว ก็ จะ ไปหาเพื่อน

อนุพจน์ที่มีคำเชื่อมแต่ไม่มีประธานปรากฏอยู่ด้วย คำเชื่อมนั้น ๆ จะปรากฏอยู่ต้นอนุพจน์ได้
 ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของอนุพจน์ที่ไม่มีประธานอยู่ด้วยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากตำแหน่งของ
 คำเชื่อมอนุพจน์กำหนดโดยอาศัยตำแหน่งของบทประธานเป็นสำคัญ ฉะนั้น วิธีจะทดสอบว่าคำเชื่อมที่ปรากฏ
 ต้นอนุพจน์เหล่านั้นเป็นคำเชื่อมต้น คำเชื่อมใน หรือคำเชื่อมชานา ก็คือการเติมบทประธานของอนุพจน์
 ถาบทประธานอยู่หลังคำเชื่อมได้ คำเชื่อมนั้นก็เป็นคำเชื่อมต้น ถาบทประธานอยู่หน้าคำเชื่อมได้ คำเชื่อมนั้น
 คือคำเชื่อมใน ถาบทประธานอยู่ระหว่างคำเชื่อมได้ คำเชื่อมนั้นก็เป็นคำเชื่อมชานา

๖. ส่วนประกอบของคำเชื่อม คำเชื่อมอาจจะประกอบด้วยคำเชื่อมคำเดียว เรียกว่า
 คำเชื่อมเดี่ยว หรืออาจจะประกอบด้วยคำเชื่อม ๒ คำขึ้นไป เรียกว่า คำเชื่อมผสม

๑. คำเชื่อมเดี่ยว ไ้แก่คำเชื่อมที่ประกอบด้วยคำเชื่อมคำเดียว เช่น
 เขาพยายามทำ/ แต่ ไม่ สำเร็จ
 ฉันจะ ไปส่งคุณที่บ้าน/ หลังจาก รับ ประทาน อาหาร แล้ว
 เขาจะมา/ นอก เสีย จาก เขาจะหาบ้านไม่พบ

๒. คำเชื่อมผสม แบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

ก. คำเชื่อมผสม ได้แก่คำเชื่อมที่ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ๒ คำ คำหนึ่ง อาจจะปรากฏตามลำพังได้โดยที่ยังทำหน้าที่เหมือนคำเชื่อมผสมและคงความหมายเหมือนเดิมด้วย ส่วนคำเชื่อม อีกคำหนึ่งอาจจะใช้ตามลำพังได้ แต่จะทำหน้าที่ต่างไปจากเดิม ตัวอย่าง

ฉันจะไปเยี่ยมเพื่อน/หลังจากที่ไปซื้อของแล้ว

คำเชื่อมผสม หลังจากที่ เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ ประกอบด้วย คำเชื่อมเดี่ยว ๒ คำ คือ หลังจาก และ ที่ คำเชื่อม หลังจาก อาจจะปรากฏตามลำพังได้โดยที่ความหมายของประโยคใหญ่ยังคงเดิม และยังทำหน้าที่เหมือนเดิม เช่น

ฉันจะไปเยี่ยมเพื่อน/หลังจากไปซื้อของแล้ว หลังจาก เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์

ส่วนคำเชื่อม ที่ อาจจะปรากฏตามลำพังได้ แต่ทำหน้าที่ต่างไปจากเดิม เช่น

ฉันจะไปเยี่ยมเพื่อน/ที่อยู่แถวมราช ที่ เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ เชื่อมอนุพากย์คุณศัพท์

เขาต้องมาบอกฉัน/นอกเสียจากว่าเขาจะหาบ้านไม่พบ นอกเสียจาก เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ๒ คำ คือ นอกเสียจาก และ ว่า คำเชื่อม นอกเสียจาก อาจจะปรากฏตามลำพังได้โดยที่ความหมายของประโยคใหญ่ยังคงเดิม เช่น เขาต้องมาบอกฉัน/นอกเสียจาก เขาจะหาบ้านไม่พบ และ นอกเสียจาก เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์เช่นเดียวกัน ส่วนคำเชื่อมว่า อาจจะปรากฏตามลำพังได้แต่ทำหน้าที่ต่างไปจากเดิม เช่น

เขาต้องมาบอกฉัน/ว่าเขาจะไปหรือไม่ไป ว่า เป็นคำเชื่อมอนุพากย์นาม

ข. คำเชื่อมซ้อน ได้แก่คำเชื่อมที่ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ๒ คำ หรือ ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ๑ คำ และคำเชื่อมผสมอีก ๑ คำ คำเชื่อมแต่ละคำจะปรากฏตามลำพังได้ โดยทำหน้าที่เหมือนคำเชื่อมซ้อนและคงความหมายเหมือนเดิมด้วย ตัวอย่าง

คำเชื่อมซ้อนที่ประกอบด้วย คำเชื่อมเดี่ยว ๒ คำ

ถ้าเมื่อ คุณพบแดง/ช่วยให้เงินเขาคำนะ

ถ้าเมื่อ เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ ประกอบด้วย คำเชื่อมเดี่ยว ถ้า และคำว่า เมื่อ คำเชื่อม ทั้งสองคำอาจจะปรากฏตามลำพัง และทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ได้โดยที่ความหมายของประโยค ใหญ่ยังคงเดิม เช่น

ถ้าคุณพบแดง/ช่วยให้เงินเขาคำนะ

เมื่อคุณพบแดง/ช่วยให้เงินเขาคำนะ

จะสังเกตได้ว่า คำเชื่อมผสม มักจะมีคำว่า ที่ และ ว่า อยู่ข้างหน้า

คำเชื่อมซ้อนที่ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ๑ คำ และคำเชื่อมผสมอีก ๑ คำ ตัวอย่าง

ถ้าเผื่อว่าคุณจะไปข้างนอก/คุณช่วยปิดหน้าต่างด้วยนะ

ถ้าเผื่อว่า เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ ประกอบด้วยคำเชื่อมเดี่ยว ถ้า และคำเชื่อมผสม เผื่อว่า คำเชื่อมทั้งสองอาจจะปรากฏตามลำดับ และทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ได้โดยที่ความหมายของประโยคใหญ่ยังคงเดิม เช่น

ถ้า คุณจะไปข้างนอก/คุณช่วยปิดหน้าต่างด้วยนะ

เผื่อว่า คุณจะไปข้างนอก/คุณช่วยปิดหน้าต่างด้วยนะ

ค. หน้าที่ของคำเชื่อม คำเชื่อมบางคำอาจจะทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์ ๒ อนุพากย์เท่านั้น แต่บางคำนอกจากจะเชื่อมอนุพากย์ ๒ อนุพากย์แล้ว ยังทำหน้าที่เป็นหน่วยอนุพากย์ประเภทนามหน่วยใดหน่วยหนึ่งอีกด้วย

๑. คำเชื่อมสามัญ ได้แก่คำเชื่อมที่ทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์ ๒ อนุพากย์อย่างเดียว

เท่านั้น ตัวอย่าง

ลูกไม่ยอมนอน/เพราะ แกลยากลูโทรทัศน์

คุณจะไปตลาด/หรือ จะไปไหน

๒. คำเชื่อมสัมพันธ์ ได้แก่คำเชื่อมที่เชื่อมอนุพากย์ ๒ อนุพากย์ และทำหน้าที่

เป็นหน่วยอนุพากย์ประเภทนามหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ได้แก่ บทประธาน บทกรรมตรง บทกรรมรองของอนุพากย์ด้วย ตัวอย่าง

เด็ก/ ที่ มาหา- คุณ -วันนี้/ น่ารักดี
s/ -s vt o / vt

ที่ เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ เชื่อมอนุพากย์ เด็กน่ารักดี กับ ที่มาหาคุณวันนี้ และทำหน้าที่เป็นบทประธานของอนุพากย์ ที่มาหาคุณวันนี้ ด้วย

หนังสือ/ ที่ ฉัน เลือกไว้เมื่อวานนี้/ อยู่ที่ไหน
s / -o s vt / vt

ที่ เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ เชื่อมอนุพากย์ หนังสืออยู่ที่ไหน กับ ที่ฉันเลือกไว้เมื่อวานนี้ และทำหน้าที่เป็นบทกรรมตรงของอนุพากย์ ที่ฉันเลือกไว้เมื่อวานนี้

เด็ก/ ที่ คุณ กำลังแจก ขนม / เป็น เด็กกำพร้า
s/-i s vtt o / vt o

ที่ เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ เชื่อมอนุพากย์ เด็กเป็นเด็กกำพร้า กับ ที่คุณกำลังแจกขนม และทำหน้าที่เป็นบทกรรมรองของอนุพากย์ ที่คุณกำลังแจกขนม

๒.๒.๒ อนุพากย์อาจจะมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันในเรื่องของโครงสร้าง

อนุพากย์ทั้งชนิดที่มีคำเชื่อมและชนิดที่ไม่มีคำเชื่อม อาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มหรือเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ คือ

ก. อนุพากย์อาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๑ แบบ

เฉพาะแบบแรกเท่านั้นที่เป็นแบบโครงสร้างของอนุพากย์ที่ไม่มีคำเชื่อม ส่วนแบบอื่น ๆ อีก ๑๐ แบบ เป็นแบบโครงสร้างของอนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อมหรือชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมก็ได้ ตัวอย่าง

m	<u>เสื้อของใคร/ที่อยู่ในตู้</u>
- v _i	ฉันถามเขา/ว่า <u>เห็นอยู่ไหม</u>
v _i	เธอแสดงกิริยาแบบนี้/ <u>ไม่เคียด</u>
s v _i	เด็ก/ <u>ที่ ยัน</u> /จะใคร่รับรางวัล
s v _i	ฉันไม่ชอบ/ <u>เด็ก เกเร</u> มาก ๆ
- v _i s	ลูกสาวคุณอรุณี่สวย/ <u>แต่ ไม่น่ารัก</u> เลยนะ <u>เด็กคนนี้</u>
v _i s	<u>น่ารัก</u> นะ <u>เด็กคนนี้</u> /แต่คุณกลับไม่ชอบ
- v _t o	หมอบอกฉัน/ <u>ว่า ควรจะกิน วิตามิน</u>
v _t o	<u>แสดง- ละคร -อย่าง</u> นี้/ยัง <u>ไม่</u> ดี
- s v _t o	แดงเข้านอน/ <u>เมื่อ</u> <u>เขา</u> <u>ทำ- การ</u> บ้าน - <u>แล้ว</u>
s v _t o	<u>ใคร</u> <u>อยาก</u> ได้ <u>ขนม</u> /มานี้
- o s v _t	เด็ก/ <u>ที่</u> <u>คุณ</u> <u>ชอบ</u> / <u>ไม่</u> มาโรงเรียนวันนี้
o s v _t	<u>เด็ก</u> คนนี้ <u>ฉัน</u> <u>ชอบ</u> / <u>เพราะ</u> <u>แก่น</u> น่ารักดี
- v _{tt} o i	ฉันต้องขึ้นรถเมย์/ <u>เพราะ</u> <u>ชาย- รถ</u> <u>เพื่อน</u> - <u>ไป</u> แล้ว
v _{tt} o i	<u>กำลัง</u> จะขาย <u>ตัว</u> <u>คน</u> / <u>ที่</u> มาจอง
- s v _{tt} o i	<u>ผู้หญิง</u> / <u>ที่</u> <u>กำลัง</u> สอน <u>หนังสือ</u> <u>น้อง</u> คุณ/ <u>เป็น</u> ใคร
s v _{tt} o i	<u>ครู</u> คนนั้น <u>กำลัง</u> แจก <u>สมุด</u> <u>นัก</u> เรียน/ <u>ส่วน</u> ครูคนนี้ <u>กำลัง</u> แจก <u>ข้อ</u> สอบ

- o s v_{tt} i บ้านหลังนี้ผมปลูกเอง/แต่รถนี้ คุณพ่อ ให้ ผม
- o s v_{tt} i ใส่ผ้า ฉัน เคยให้ เด็กพวกนี้/แต่ไม่เคยให้เงินเลย
- i s v_{tt} o ช่วยบอกเขาควย/ว่า รถนี้ ผม เขียน นำ -แล้ว
- i s v_{tt} o รถคันนี้ ผม เขียน นำมัน -แล้ว/ตามที่คุณสั่ง

ง. อนุภาคย่ออาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งใน ๑๐ แบบเฉพาะ ๖ แบบแรก เป็นแบบโครงสร้างของอนุภาคชนิดที่มีคำเชื่อมหรือชนิดที่ไม่มีคำเชื่อมก็ได้ ส่วน ๔ แบบหลัง เป็นแบบโครงสร้างเฉพาะของอนุภาคที่คงมีคำเชื่อม ตัวอย่าง

- v_t เขาถามฉัน/ว่า ทำเองหรือไปค่า
- v_t ทองมาก ๆ/ไม่คืนก็หรอก
- s v_t ที่หนู อยากได้/ ฉันไม่มีหรอก
- s v_t ใคร อยากได้/ ยกมือขึ้น
- v_{tt} i เธอคงไม่มีเสื้อเก่า ๆ/ถ้าให้ คนอื่น -หมกแล้ว
- v_{tt} i ให้ น้อง/ ก็กว่า
- s v_{tt} i ผู้หญิง/ที่ ให้ หนู / ใจดีมาก
- s v_{tt} i ใคร ให้ หนู/ จะทองใจดีมาก
- v_{tt} คุณยังให้เงินเขาอีก/ทั้งที่ให้แล้วเมื่อวานนี้
- v_{tt} ร่างซักร่างถามบ่อย ๆ/ ก็แล้ว
- s v_{tt} คน/ที่ ขายได้มากที่สุด/ จะได้รางวัล
- s v_{tt} ใคร ขายได้มากที่สุด/ จะได้รางวัล
- v_{tt} o เธอควรให้เสื้อเขาบ้าง/เพราะเคยให้ กระโปรง -แล้ว
- s v_{tt} o เธอควรให้เสื้อเขา/ในเมื่อเธอ เคยให้ กระโปรง -แล้ว
- o s v_{tt} เธอควรให้เสื้อเขา/เพราะกระโปรง ฉัน เคยให้แล้ว
- i s v_{tt} เธอควรให้ขนมเค็กคนนั้น/ในเมื่อเค็กคนนี้ ฉัน ให้แล้ว

อนุพากย์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบของประโยคเริ่มและแบบของประโยคไม่เริ่มโดยเฉพาะคั้งที่ใดกล่าวแล้วข้างต้นนั้น อาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบที่ติดต่อกันหรือไม่ติดต่อกันก็ได้ คั้งนี้ คือ

๑. อนุพากย์ที่มีโครงสร้างติดต่อกัน หมายความว่า หน่วยโครงสร้างแต่ละหน่วยเรียงติดต่อกันไปเป็นลำดับตามตำแหน่งที่ปรากฏในแบบโครงสร้าง เช่น

ฉัน ไม่ชอบ เด็ก/ที่ ไม่เชื่อฟัง พ่อแม่
 ประกอบด้วย ๒ อนุพากย์ คือ อนุพากย์หลัก ฉัน ไม่ชอบ เด็ก กับ
 $s \quad v_t \quad o$

อนุพากย์คุณศัพท์ ที่ ไม่เชื่อฟัง พ่อแม่
 $-s \quad v_t \quad o$

๒. อนุพากย์ที่มีโครงสร้างไม่ติดต่อกัน อาจจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งต่อไปนี้ คือ

ก. อนุพากย์ที่มีหน่วยโครงสร้างไม่ติดต่อกัน หมายความว่า มีอนุพากย์อื่นทั้งอนุพากย์มาก่อนระหว่างหน่วยโครงสร้างของอีกอนุพากย์หนึ่ง อนุพากย์ที่มีโครงสร้างเช่นนี้ได้แก่อนุพากย์หลักเท่านั้น ตัวอย่าง

เด็ก/ที่ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่/ ฉัน ไม่รัก ประกอบด้วยอนุพากย์
 $o / \quad / \quad s \quad v_t$

๒ อนุพากย์ คือ อนุพากย์คุณศัพท์ที่มีโครงสร้างติดต่อกันเป็นแบบ $-s \quad v_t \quad o$ กับ
 อนุพากย์หลักที่มีหน่วยโครงสร้างไม่ติดต่อกันเป็นแบบ $o \dots s \quad v_t$ จะเห็นได้ว่า
 มีอนุพากย์คุณศัพท์มาก่อน ระหว่างบทกรรมตรงและบทประธานของอนุพากย์หลัก

ข. อนุพากย์ที่มีส่วนประกอบของหน่วยโครงสร้างหน่วยใดหน่วยหนึ่งไม่ติดต่อกัน หมายความว่า ส่วนประกอบของหน่วยอนุพากย์หนึ่งอาจจะมีอนุพากย์อื่นทั้งอนุพากย์มาก่อน หรือมีหน่วยอนุพากย์อื่นมาก่อนก็ได้ ตัวอย่าง

ฉัน ไม่ชอบ/คน ชับ- รถ -เร็วๆ / -เลย ประกอบด้วย
 $s \quad v_t \quad - / \quad s \quad v_t \quad - \quad o \quad (-v_t) / \quad (-v_t)$

อนุพากย์ ๒ อนุพากย์ คือ อนุพากย์นาม $s \quad v_t \quad o$ ส่วนประกอบของบทกริยากรรม (v_t)
 ในอนุพากย์นามนั้นมีบทกรรมตรง (o) มากัน กับ
 อนุพากย์หลัก $s \quad v_t$ ส่วนประกอบของบทกริยากรรม (v_t)
 ในอนุพากย์หลักนั้นมีอนุพากย์นามทั้งอนุพากย์ มากัน